

Załącznik
do Komunikatu Głównego Inspektora Sanitarnego
z dnia 12 marca 2007 r.
w sprawie zasad przeprowadzania szczepień ochronnych
przeciw chorobom zakaźnym w 2007 r.

P R O G R A M
SZCZEPIEŃ OCHRONNYCH NA ROK 2007

Program Szczepień Ochronnych (PSO) składa się z następujących części:

- I.* Szczepienia obowiązkowe – kalendarz szczepień
 - A. Szczepienia obowiązkowe dzieci i młodzieży według wieku
 - B. Szczepienia obowiązkowe osób narażonych w sposób szczególny na zakażenie
- II.* Szczepienia zalecane – niefinansowane ze środków znajdujących się w budżecie Ministra Zdrowia
- III. Informacje uzupełniające

* Finansowanie szczepień określonych w części I i II odbywa się w oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. 210 poz. 2135).

PROGRAM SZCZEPIEŃ OCHRONNYCH

I.A. SZCZEPIENIA OBOWIĄZKOWE DZIECI I MŁODZIEŻY WEDŁUG WIEKU

Wiek	Szczepienie przeciw	Uwagi
1 rok życia	<p>w ciągu 24 godzin po urodzeniu</p> <p>WZW typu B – domięśniowo (<i>pierwsza dawka</i>)</p> <p>GRUŻLICY - śródskórną szczepionką BCG</p>	<p>Szczepienie noworodków przeciw gruźlicy powinno być wykonane jednocześnie ze szczepieniem przeciw WZW typu B lub w dowolnym momencie przed wypisaniem dziecka z oddziału noworodkowego.</p> <p>Patrz również "Informacje uzupełniające" - część III PSO</p>
1 rok życia	<p>2 miesiąc życia (6-8 tydzień)</p> <p>WZW typu B – domięśniowo (<i>druga dawka</i>)</p> <p>BŁONICY, TĘŻCOWI, KRZTUŚCOWI (<i>pierwsza dawka</i>)</p> <p>- podskórną lub domięśniowo szczepionką DTP</p> <p>zakażeniom HAEMOPHILUS INFLUENZAE typu b</p> <p>- domięśniowo lub podskórną (<i>pierwsza dawka</i>)</p>	<p>Drugą dawkę szczepionki WZW typu B należy podać w 6-8 tygodniu życia jednocześnie z pierwszą dawką szczepionki DTP, a dawkę trzecią na przełomie 6 i 7 miesiąca życia.</p> <p>Trzy dawki szczepienia podstawowego DTP podawane są w odstępach 6-8 tygodniowych.</p> <p>Dzieciom z przeciwwskazaniami do szczepienia przeciw krztuścowi szczepionką pełnokomórkową (DTPw) należy zastosować domięśniowo szczepionkę bezkomórkową (DTaP) w cyklu obowiązkowego szczepienia DTP. W przypadku orzeczenia całkowitego przeciwwskazania do szczepienia przeciw krztuścowi należy zastosować szczepionkę DT wg zaleceń producenta. Patrz również - „Informacje uzupełniające” - część III PSO</p> <p>Trzy dawki szczepienia podstawowego przeciw HAEMOPHILUS INFLUENZAE typu b podawane są w odstępach 6-8 tygodniowych</p> <p>Szczepionkę przeciw HAEMOPHILUS INFLUENZAE typu b można stosować jednocześnie z innymi szczepionkami, np. DTP, IPV, WZW typu B, ale w oddzielnych iniekcjach lub w postaci preparatów skojarzonych np. DTaP-HIB, DTP-IPV-HIB, DTaP-IPV-HIB, DTaP-IPV-HIB-HBV – preparaty te nie są finansowane ze środków znajdujących się w budżecie Ministra Zdrowia.</p> <p>Patrz również „Informacje uzupełniające” – część III PSO.</p>
1 rok życia	<p>3-4 miesiąc życia (po 6-8 tygodniach od poprzedniego szczepienia)</p> <p>BŁONICY, TĘŻCOWI, KRZTUŚCOWI (<i>druga dawka</i>)</p> <p>- podskórną lub domięśniowo szczepionką DTP</p> <p>POLIOMYELITIS - podskórną lub domięśniowo szczepionką inaktywowaną IPV poliwalentną (1,2,3 typ wirusa) (<i>pierwsza dawka</i>)</p> <p>zakażeniom HAEMOPHILUS INFLUENZAE typu b</p> <p>- domięśniowo lub podskórną (<i>druga dawka</i>)</p>	<p>Szczepienie przeciw POLIOMYELITIS dzieci w 1 roku życia pierwsze dwie dawki - szczepionką inaktywowaną IPV. Pierwsza dawka na przełomie 3 i 4 miesiąca życia podawana jest jednocześnie z drugą dawką szczepionki DTP. Druga dawka w 5 miesiącu życia podawana jest jednocześnie z trzecią dawką szczepionki DTP.</p>

	5-6 miesiąc życia (po 6-8 tygodniach od poprzedniego szczepienia)	BŁONICY, TEŻCOWI, KRZTUŚCOWI (<i>trzecia dawka</i>) - podskórnie lub domięśniowo szczepionką DTP POLIOMYELITIS - podskórnie lub domięśniowo szczepionką inaktywowaną IPV poliwalentną (1,2,3 typ wirusa) (<i>druga dawka</i>) zakażeniom HAEMOPHILUS INFLUENZAE typu b - domięśniowo lub podskórnie (<i>trzecia dawka</i>)	
	7 miesiąc życia	WZW typu B – domięśniowo (<i>trzecia dawka</i>)	
2 rok życia	13-14 miesiąc życia	ODRZE, ŚWINCE, RÓŻYCZCE - podskórnie żywą szczepionką skojarzoną (<i>pierwsza dawka</i>)	Podawane w wywiadzie przebycie zachorowania na odrę, świnkę lub różyczkę nie jest przeciwwskazaniem do szczepienia, należy ją podać po upływie nie wcześniej niż po 4 tygodniach od wyzdrowienia.
	16-18 miesiąc życia	BŁONICY, TEŻCOWI, KRZTUŚCOWI (<i>czwarta dawka</i>) - podskórnie lub domięśniowo szczepionką DTP POLIOMYELITIS - podskórnie lub domięśniowo szczepionką inaktywowaną IPV poliwalentną (1,2,3 typ wirusa)- (<i>trzecia dawka</i>). zakażeniom HAEMOPHILUS INFLUENZAE typu b - domięśniowo lub podskórnie	Czwarta dawka, uzupełniająca szczepienia podstawowego DTP i trzecia dawka uzupełniająca szczepienia podstawowego przeciw polio. Dzieci z przeciwwskazaniami do podania preparatu zawierającego komórkowy komponent krztuśca, które w pierwszym roku życia otrzymały trzy dawki DTaP, należy zaszczepić domięśniowo czwartą dawką DTaP. Czwarta dawka, uzupełniająca szczepienia podstawowego przeciw HAEMOPHILUS INFLUENZAE typu b
okres przed-szkolny	6 rok życia	BŁONICY, TEŻCOWI, KRZTUŚCOWI - domięśniowo szczepionką DTaP zawierająca bezkomórkowy komponent krztuśca POLIOMYELITIS - doustnie szczepionką atenuowaną poliwalentną OPV (1,2,3 typ wirusa)	Pierwsza dawka przypominająca szczepionki przeciw błonicy, teżcowi i krztuścowi (komponent bezkomórkowy). Patrz również - „Informacje uzupełniające” - część III PSO Pierwsza dawka przypominająca - szczepionka atenuowana (OPV).

Szkoła podstawowa i gimnazjum	10 rok życia	ODRZE, ŚWINCE, RÓŻYCZCE - podskórną żywą szczepionką skojarzoną	Podawane w wywiadzie przebycie zachorowania na odrę, świnkę lub różyczkę nie jest przeciwwskazaniem do szczepienia, należy ją podać po upływie co najmniej dwóch miesięcy od wyzdrowienia. Patrz również - „Informacje uzupełniające” - część III PSO
	11 rok życia	ODRZE, ŚWINCE, RÓŻYCZCE - podskórną żywą szczepionką skojarzoną	Szczepieniu podlegają wyłącznie dziewczęta nie szczepione w 10 roku życia. Podawane w wywiadzie przebycie zachorowania na odrę, świnkę lub różyczkę nie jest przeciwwskazaniem do szczepienia. Szczepionkę należy podać po upływie, co najmniej dwóch miesięcy od wyzdrowienia.
	12 rok życia	ODRZE, ŚWINCE, RÓŻYCZCE - podskórną żywą szczepionką skojarzoną	Szczepieniu podlegają wyłącznie dziewczęta nie szczepione w 10 lub 11 roku życia. Podawane w wywiadzie przebycie zachorowania na odrę, świnkę lub różyczkę nie jest przeciwwskazaniem do szczepienia. Szczepionkę należy podać nie wcześniej niż po 4 tygodniach od wyzdrowienia.
	14 rok życia	WZW typu B - domięśniowo, 3-krotnie w cyklu 0; 1; 6 miesięcy BŁONICY, TEŻCOWI - podskórną lub domięśniowo szczepionką Td	Szczepienie należy podać młodzieży w gimnazjum (I lub II klasa). Nie należy szczepić osób uprzednio zaszczepionych podstawowo przeciw WZW typu B w ramach szczepień zalecanych lub obowiązkowych. Nie przewiduje się podawania dawek przypominających. Dawka przypominająca. Szczepienie można podać jednocześnie (tzn. w ciągu 24 godz.) z jedną z dawek szczepionki przeciw WZW typu B w oddzielnej iniekcji.
Szkoła ponadpodstawowa	19 rok życia lub ostatni rok nauki w szkole	BŁONICY, TEŻCOWI - podskórną lub domięśniowo szczepionką Td	Trzecia dawka przypominająca; nie powinna być podana wcześniej niż po upływie 5 lat od ostatniej dawki szczepionki Td.

I. B. SZCZEPIENIA OBOWIĄZKOWE OSÓB NARAŻONYCH W SPOSÓB SZCZEGÓLNY NA ZAKAŻENIE

Szczepienie przeciw	Osoby podlegające szczepieniu	Uwagi
WZW typu B - domięśniowo	<ul style="list-style-type: none"> - osoby wykonujące zawody medyczne narażone na zakażenie, - uczniowie średnich i policealnych szkół medycznych, studenci akademii medycznych i innych uczelni wyższych kształcących na kierunkach, medycznych, w ciągu pierwszego roku szkolnego akademickiego - osoby z bliskiego otoczenia chorych na WZW typu B i nosicielei HBV (domownicy oraz osoby przebywające w zakładach opiekuńczych, wychowawczych i zakładach zamkniętych). - chorzy z przewlekłym uszkodzeniem nerek, zwłaszcza osoby dializowane oraz z przewlekłym uszkodzeniem wątroby o etiologii wirusowej, autoimmunologicznej, metabolicznej lub alkoholowej, w szczególności z przewlekłym zakażeniem HCV, - zakażeni HIV a także dzieci z wrodzonym lub nabytym defektem odporności, - osoby przygotowywane do zabiegów wykonywanych w krążeniu pozaustrojowym. 	<p>Szczepienia podstawowe w/g schematu: 0; 1; 6 miesięcy. Nie należy szczepić osób uprzednio zaszczepionych podstawowo przeciw WZW typu B. Rutynowych szczepień przypominających nie przewiduje się</p> <p>Schemat szczepienia według wskazań lekarza oraz producenta. Przewiduje się dawki przypominające szczepionki dla osób z chorobami przewlekłymi, zwłaszcza osób dializowanych oraz z niedoborami odporności. U tych osób należy stosować dawki przypominające w celu utrzymania stężenia przeciwciał anty HBs powyżej poziomu ochronnego (10 j.m./l).</p>
ZAKAŻENIOM HAEMOPHILUS INFLUENZAE typu b - domięśniowo lub podskórnice	<ul style="list-style-type: none"> - dzieciom do ukończenia 2 roku życia nie zaszczepionym w schemacie podstawowym od 2 miesiąca życia - dawkowanie wg zaleceń producenta szczepionki. 	<p>Cykl szczepień dla dzieci w pierwszym lub drugim roku życia nie zaszczepionych w schemacie podstawowym od 2 miesiąca życia. Można stosować jednocześnie z innymi szczepionkami, np. DTP, IPV, WZW typu B, ale w oddzielnych iniekcjach lub w postaci preparatów skojarzonych np. DTaP-HIB, DTP-IPV-HIB, DTaP-IPV-HIB, DTaP-IPV-HIB-HBV – preparaty te nie są finansowane ze środków znajdujących się w budżecie Ministra Zdrowia. Patrz również „Informacje uzupełniające” – część III PSO.</p>
BŁONICY - podskórnice szczepionką monowalentną (d, D), lub skojarzoną ze szczepionką przeciw tężcowi (Td, DT)	<ul style="list-style-type: none"> - ze wskazań indywidualnych - osoby ze styczności z chorymi na błonicę - w zależności od sytuacji epidemiologicznej 	<p>Szczepienia w zależności od sytuacji epidemiologicznej - o ile obowiązek szczepień zostanie nałożony w drodze rozporządzenia przez Ministra Zdrowia lub w drodze rozporządzeń wydawanych przez wojewodów</p>
DUROWI BRZUSZNEMU - podskórnice szczepionką monowalentną (Ty), lub skojarzoną ze szczepionką przeciw tężcowi (TyT)	<ul style="list-style-type: none"> - ze wskazań indywidualnych - w zależności od sytuacji epidemiologicznej 	<p>Szczepienia w zależności od sytuacji epidemiologicznej - o ile obowiązek szczepień zostanie nałożony w drodze rozporządzenia przez Ministra Zdrowia lub w drodze rozporządzeń wydawanych przez wojewodów</p>
WŚCIEKLIŻNIE - domięśniowo lub podskórnice	<ul style="list-style-type: none"> - ze wskazań indywidualnych, osoby podejrzane o zakażenie wirusem wścieklizny 	<p>Patrz również - „Informacje uzupełniające” - część III PSO</p>
TEŻCOWI - podskórnice	<ul style="list-style-type: none"> - ze wskazań indywidualnych, osoby narażone na zakażenie tężcem - w zależności od sytuacji epidemiologicznej 	<p>Szczepienie w zależności od sytuacji epidemiologicznej o ile obowiązek szczepień zostanie nałożony</p>

II. SZCZEPIENIA ZALECANE

NIEFINANSOWANE ZE ŚRODKÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W BUDŻECIE MINISTRA ZDROWIA

patrz „Informacje uzupełniające” (cz. IV PSO)

Szczepienie przeciw	Szczególnie zalecane osobom	Uwagi
WZW typu B - domięśniowo; dawkowanie i cykl szczepień wg zaleceń producenta szczepionki	<ul style="list-style-type: none">- osobom, które ze względu na tryb życia lub wykonywane zajęcia są narażone na zakażenia związane z uszkodzeniem ciągłości tkanek lub poprzez kontakt seksualny- przewlekle chorym o wysokim ryzyku zakażenia nieszczepionym w ramach szczepień obowiązkowych- chorym przygotowywanym do zabiegów operacyjnych- dzieciom i młodzieży, nie objętym dotąd szczepieniami obowiązkowymi- osobom dorosłym, zwłaszcza w wieku starszym	Zaleca się szczepienia podstawowe, w cyklu 0,1,6. Nie należy szczepić osób uprzednio zaszczepionych podstawowo. Osobom przewlekle chorym podawać dawki przypominające w celu utrzymania stężenia przeciwciał anty HBs powyżej poziomu ochronnego (10 j.m./l). Dawki przypominające podawać według zaleceń lekarza leczącego oraz producenta.
WZW typu A - domięśniowo; dawkowanie i cykl szczepień wg zaleceń producenta szczepionki	<ul style="list-style-type: none">- osobom wyjeżdżającym do krajów o wysokiej i pośredniej endemiczności zachorowań na WZW typu A- osobom zatrudnionym przy produkcji i dystrybucji żywności, usuwaniu odpadów komunalnych i płynnych nieczystości oraz przy konserwacji urządzeń służących temu celowi- dzieciom w wieku przedszkolnym, szkolnym i młodzieży, które nie chorowały na WZW typu A	
ODRZE, ŚWINCE, RÓŻYCZCE - podskórnie wg zaleceń producenta	<ul style="list-style-type: none">- osobom nie szczepionym przeciw odrze, śwince i różyczce w ramach szczepień obowiązkowych należy podać dwie dawki szczepionki w odstępie co najmniej 4 tygodni. U osób wcześniej szczepionych przeciw odrze lub różyczce szczepionkami monowalentnymi należy traktować jako szczepienie przypominające.- młodym kobietom, zwłaszcza pracującym w środowiskach dziecięcych (przedszkola, szkoły, szpitale, przychodnie), dla zapobiegania różyczce wrodzonej szczególnie nieszczepionym w 13 roku życia lub, jeżeli od szczepienia podstawowego w 13 roku życia minęło więcej niż 10 lat.	Podawane w wywiadzie przebycie zachorowań na odrę, świnkę lub różyczkę nie jest przeciwwskazaniem do szczepienia, należy ją podać nie wcześniej niż po 4 tygodniach od wyzdrowienia. Nie szczepić w okresie ciąży. Przez trzy miesiące po szczepieniu nie należy zachodzić w ciążę.
GRYPIE - dawkowanie i cykl szczepień wg wskazań producenta szczepionki	<p>ze wskazań klinicznych i indywidualnych:</p> <ul style="list-style-type: none">- przewlekle chorym (astma, cukrzyca, niewydolność układu krążenia, oddychania, nerek)- w stanach obniżonej odporności- osobom w wieku powyżej 55 lat <p>ze wskazań epidemiologicznych:</p> <ul style="list-style-type: none">- pracownikom ochrony zdrowia, szkół, handlu, transportu, oraz innym osobom narażonym na kontakty z dużą liczbą ludzi.	Według zaleceń producenta. Szczepionki ważne są tylko jeden rok ze względu na coroczne zmiany składu według zaleceń Światowej Organizacji Zdrowia.
KLESZCZOWEMU ZAPALENIU MÓZGU - dawkowanie i cykl szczepień wg zaleceń producenta szczepionki	<ul style="list-style-type: none">- przebywającym na terenach o nasilonym występowaniu tej choroby: w szczególności osobom zatrudnionym przy eksploatacji lasu, stacjonującemu wojsku, funkcjonariuszom straży pożarnej i granicznej, rolnikom, młodzieży odbywającej praktyki oraz turystom i uczestnikom obozów i kolonii	Szczepienie według wskazań producenta.

ZAKAŻENIOM HAEMOPHILUS INFLUENZAE typu b - domięśniowo lub podskórnio, dawkowanie i cykl szczepień wg zaleceń producenta szczepionki	- dzieciom od 3 roku życia nie objętym szczepieniami dla zapobiegania zapaleniom opon mózgowo-rdzeniowych, posocznicy, zapaleniom nędogłówni itp.	Szczepienia według zaleceń producenta.
BŁONICY, TEŻCOWI - domięśniowo lub podskórnio Td, dawkowanie i cykl szczepień wg zaleceń producenta szczepionki	- osobom dorosłym powyżej 19 roku życia (szczepionym podstawowo) pojedyncze dawki przypominające, co 10 lat, a nieszczepionym w przeszłości - szczepienie podstawowe. - osobom w podeszłym wieku, które ze względu na wykonywane zajęcia są narażone na zakażenie.	
ZAKAŻENIOM STREPTOCOCCUS PNEUMONIAE - domięśniowo lub podskórnio dawkowanie i cykl szczepień wg producenta szczepionki	Szczepionka nieskoniugowana /polisacharydowa/ - osobom w wieku powyżej 65 roku życia, - dzieciom powyżej 2 roku życia oraz dorosłym z grup ryzyka (w tym chorującym na przewlekłe choroby serca i płuc, cukrzycę, chorobę alkoholową, nabyte zaburzenia odporności, osobom po splenektomii) - dawkowanie wg wskazań producenta. Szczepionka skoniugowana - dzieciom od 2 miesiąca życia do 2 roku życia - dawkowanie wg wskazań producenta - dzieciom w wieku 2-5 lat z grup ryzyka np. uczęszczające do żłobka, przedszkola lub z chorobami przewlekłymi, w tym zaburzenia odporności – dawkowanie wg wskazań producenta.	
ZAKAŻENIOM NEISSERIA MENINGITIDIS - domięśniowo lub podskórnio wg wskazań producenta szczepionki	Szczepionka nieskoniugowana /polisacharydowa/ - dzieciom powyżej 2 lat i dorosłym – dawkowanie wg wskazań producenta Szczepionka skoniugowana - od 2 miesiąca życia – dawkowanie wg wskazań producenta	
ŻÓLTEJ GORĄCZCE	- wyjeżdżającym za granicę, wg wymogów kraju docelowego, zgodnie z zaleceniami Międzynarodowych Przepisów Zdrowotnych. Dotyczy w szczególności krajów Afryki oraz Ameryki Południowej.	Nie szczepić osób uczulonych na białko kurze. Uwaga: również wykonanie szczepienia jest odpłatne
WIETRZNEJ OSPIE - domięśniowo lub podskórnio dawkowanie wg zaleceń producenta szczepionki	- osobom, powyżej 9 miesiąca życia, które nie chorowały na ospę wietrzną - dzieciom i młodzieży z ostrą białaczką limfoblastyczną w okresie remisji, które nie chorowały na ospę wietrzną	
WŚCIEKLIŹNIE - domięśniowo lub podskórnio dawkowanie wg zaleceń producenta szczepionki	- osobom wyjeżdżającym do rejonów endemicznego występowania zachorowań na wścieklicznę.	
BIEGUNCE ROTAWIRUSOWEJ – doustnie dawkowanie wg zaleceń producenta szczepionki	- dzieciom od 6 tygodnia życia do 24 tygodnia życia – dawkowanie wg wskazań producenta.	Szczepionkę p/rotawirusom można stosować jednocześnie z innymi szczepionkami.

ZAKAŻENIOM WIRUSEM BRODAWCZAKA LUDZKIEGO - domięśniowo dawkowanie wg zaleceń producenta szczepionki	- wg schematu i zaleceń producenta	
---	------------------------------------	--

Zarejestrowane i dostępne na rynku polskim szczepionki mogą być stosowane w realizacji szczepień obowiązkowych i zalecanych.
Należy stosować je zgodnie ze wskazaniami i zaleceniami producenta.

III. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE

A. SZCZEPIENIA PRZECIW WIRUSOWEMU ZAPALENIU WĄTROBY TYPU B (WZW typu B)

1. Szczepienia podstawowe noworodków i niemowląt wykonywane są trzema dawkami szczepionki w cyklu zbliżonym do: 0; 1; 6 miesięcy. Pierwsza dawka podawana jest w ciągu 24 godzin po urodzeniu (najlepiej w ciągu 12 godzin), jednocześnie ze szczepieniem przeciw gruźlicy. Druga dawka szczepienia pierwotnego po 4-6 tygodniach od poprzedniej, jeśli to możliwe, jednocześnie ze szczepieniem przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi. Trzecia dawka, uzupełniająca szczepienia podstawowego, po 6 miesiącach od pierwszej dawki.
2. Szczepienia młodzieży w 14 roku życia (gimnazjaliści). Szczepienie należy wykonać dawką dla dzieci lub dla dorosłych w zależności od wieku dziecka i zaleceń producenta w cyklu: 0; 1; 6 miesięcy w czasie nauki w I lub II klasie. Szczepienia zaleca się rozpocząć wiosną uczniom klasy I podając przed wakacjami dwie dawki, a dawkę trzecią – jesienią (w klasie II).
3. Szczepienia osób z bliskiego otoczenia chorych na wzw typu B i nosicieli HBV narażonych w sposób szczególnie na zakażenie (domownicy oraz osoby przebywające w zakładach opiekuńczych, wychowawczych i zakładach zamkniętych) wykonywane są trzema dawkami szczepionki w cyklu: 0; 1; 6 miesięcy. Nie przewiduje się podawania dawek przypominających.
4. Szczepienia osób poddawanych zabiegom dializ wykonuje się z zastosowaniem dawek szczepionki zalecanych przez producenta dla osób dializowanych.
5. Oznaczanie poziomu przeciwciał anty HBs u osób przewlekle chorych nie jest finansowane w ramach budżetu PSO.
6. Niedopuszczalne jest odmawianie wykonania zabiegu medycznego związanego z naruszeniem ciągłości tkanek w przypadku braku szczepienia przeciw WZW typu B.

B. SZCZEPIENIA PRZECIW ODRZE, ŚWINCE I RÓŻYCZCE

1. Szczepienie podstawowe skojarzoną szczepionką potrójną przeciw odrze, śwince i różyczce należy podać w 13-14 miesiącu życia.
2. Dawkę przypominającą szczepionki skojarzonej p/odrze, śwince i różyczce należy podać w 10 roku życia, szczepieniem tym objęta jest cała populacja dzieci w w/w roczniku.
3. Wykonane w 7 roku życia szczepienie preparatem monowalentnym p/odrze nie jest przeciwwskazaniem do zaszczepienia preparatem skojarzonym p/odrze, śwince i różyczce w 10, 11 lub 12 roku życia
4. Dawkę przypominającą szczepionki skojarzonej przeciwko odrze, śwince i różyczce w 11 i 12 roku życia należy wykonać wyłącznie u dziewcząt nieszczepionych w 10 i 11 roku życia.
5. Dzieci, które otrzymały dwie dawki skojarzonej szczepionki potrójnej przeciw odrze, śwince i różyczce w poprzednich latach życia, nie wymagają podawania trzeciej dawki tej szczepionki w 10, 11 lub 12 roku życia.

C. SZCZEPIENIA PRZECIW GRUŹLICY

1. Szczepienie przeciw gruźlicy w przypadku noworodków urodzonych przedwcześnie wykonuje się po osiągnięciu masy ciała powyżej 2000 g.
2. Szczepienie przeciw gruźlicy w przypadku noworodków urodzonych przez matki HIV+ musi być poprzedzone konsultacją specjalistyczną.
3. Zgodnie z aktualną wiedzą, odstąpiono od oceny wielkości blizny poszczepiennej oraz obowiązkowej rewakynacji dzieci i młodzieży. Z tego względu w 12 m-cu życia konieczna jest kontrola wykonania szczepienia przeciw gruźlicy przy urodzeniu na podstawie dokumentacji medycznej pacjenta. Dzieci, które nie były zaszczepione przy urodzeniu, powinny w możliwie najkrótszym terminie otrzymać szczepionkę.

D. SZCZEPIENIA PRZECIW POLIOMYELITIS

1. Zgodnie z zaleceniami Polskiego Komitetu Certyfikacji Eradykacji Poliomyelitis, w celu wyeliminowania zachorowań towarzyszących szczepieniom, wprowadzono dla wszystkich niemowląt szczepionkę zabiłą (IPV) jako pierwsze dwie dawki szczepienia. I dawkę podaje się podskórnie lub domięśniowo na przełomie 3 i 4 miesiąca życia (po 6 tygodniach od szczepienia poprzedniego) jednocześnie z drugą dawką szczepienia przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi, a II dawkę po 6 tygodniach jednocześnie z trzecią dawką szczepienia przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi. Trzecią dawkę szczepionki IPV w ramach szczepienia podstawowego (uzupełniająca) należy podać w 16-18 miesiącu życia jednocześnie ze szczepionką DTP.
2. W 6 roku życia należy podać szczepionkę OPV.
3. **Dzieciom mającym trwale przeciwwskazania do szczepienia szczepionką żywą (OPV) należy wykonać szczepienia szczepionką zabiłą (IPV) podskórnie lub domięśniowo.**

E. SZCZEPIENIA PRZECIWIW BŁONICY, TĘŻCOWI I KRZTUŚCOWI

1. Szczepienia przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi wykonywane są szczepionką DTP, trzykrotnie w odstępach, co 6 tygodni w pierwszym roku życia (szczepienie pierwotne) oraz jeden raz w 2 roku życia (szczepienie uzupełniające).
Pierwsza dawka szczepionki podawana jest w 2 miesiącu życia, po 6 tygodniach od szczepienia przeciw gruźlicy i WZW B, jednocześnie z drugą dawką szczepionki przeciw WZW B. Druga dawka - na przełomie 3 i 4 miesiąca życia (po 6-tygodniach od szczepienia poprzedniego), jednocześnie ze szczepionką przeciw poliomyelitis (IPV). Trzecia dawka - w 5 miesiącu życia (po 6 tygodniach od szczepienia poprzedniego), jednocześnie z II dawką szczepionki przeciw poliomyelitis (IPV). Dawka czwarta - w 16-18 miesiącu życia, jednocześnie ze szczepionką inaktywowaną przeciw poliomyelitis (IPV).
2. Dzieciom mającym trwałe przeciwwskazania do szczepienia szczepionką komórkową przeciw krztuścowi należy zastosować szczepionkę DTaP z bezkomórkowym komponentem krztuścowym – trzykrotnie w pierwszym roku życia i jeden raz w drugim roku, według schematu DTP, jeżeli nie ma przeciwwskazań do szczepienia komponentem acelularnym, lub szczepionką DT, dwukrotnie w pierwszym roku życia i jeden raz w drugim roku. Wówczas w 2 miesiącu życia trzeba podać domięśniowo szczepionkę przeciw WZW typu B, a po 6 tygodniach jednocześnie zaszczepić pierwszą dawką DT (podskórną) i pierwszą dawką szczepionki POLIO (IPV - podskórną). Po następnych 6 tygodniach podać: drugą dawkę szczepionki DT (podskórną) i jednocześnie - drugą dawkę szczepionki POLIO (IPV - podskórną).

F. SZCZEPIENIA PRZECIWIW HAEMOPHILUS INFLUENZAE TYPU b

1. Szczepienia przeciwko zakażeniom Haemophilus influenzae typu b wykonywane są u dzieci w 1 i 2 roku życia. Szczepienia przeciwko Haemophilus influenzae typu b, wykonywane są według zaleceń producenta, zależnie od wieku osób szczepionych. Pierwsza dawka szczepionki powinna być podana **w 2 miesiącu życia**, jednocześnie z DTP i WZW typu B, a dalsze **jednocześnie z kolejnymi dawkami szczepionki DTP**. Pełen cykl szczepień powinien składać się z 3 dawek szczepienia pierwotnego, podawanych trzykrotnie w 1 roku życia oraz 1 dawki uzupełniającej podanej w 2 roku życia dziecka, **o ile producent nie zaleca innego schematu uodpornienia**.
3. Dzieciom szczepionym od 6 do 12 miesiąca życia powinny być podane 2 dawki szczepionki, w cyklu szczepień pierwotnych oraz 1 dawka uzupełniająca, po roku od podania 2 dawki.
4. Dzieciom powyżej 1 roku życia powinna być podana 1 dawka szczepionki.

G. ORGANIZACJA SZCZEPIEŃ

1. Obowiązkowe szczepienia ochronne preparatami zakupionymi ze środków budżetu państwa wykonują **wyłącznie ŚWIADCZENIODAWCY** w ramach umów zawartych z Narodowym Funduszem Zdrowia na świadczenie podstawowej opieki zdrowotnej lub innego zakresu świadczeń (np. z zakresu medycyny szkolnej), o ile tak przewiduje zawarta umowa.
2. Dzieci rozpoczynające naukę w szkole powinny być szczepione na jesieni. Jest to uzasadnione następującymi względami:
 - Szczepienia takie chronią dzieci przed zakażeniami w nowym środowisku,
 - Dopiero na jesieni większość dzieci urodzonych w danym roku osiąga wiek wskazany w programie szczepień ochronnych.
 - zwykle wyprzedza sezonową zwyżkę zachorowań (styczeń - maj następnego roku kalendarzowego),Jeżeli duża koncentracja szczepień utrudnia ich wykonanie, albo przemawiają za tym ważne względy organizacyjne, część szczepień (zwłaszcza dzieci kończących szkoły podstawowe lub ponadpodstawowe) można przeprowadzić w I połowie roku kalendarzowego. Wówczas należy szczepić wcześniej (przed wakacjami) dzieci kończące określony wiek w danym roku kalendarzowym - tzn. **dopuszcza się wcześniejsze o około pół roku szczepione dzieci w wieku szkolnym**, a nie przekładanie ich na kolejny rok kalendarzowy.
3. Określony w części IA PSO wiek dziecka należy rozumieć jak w przykładzie: *dziecko, które ukończyło 3 lata jest w czwartym roku życia*.
4. Odstęp między szczepionkami zawierającymi żywe drobnoustroje nie powinien być krótszy niż 4 tygodnie.
5. Odstęp między kolejnymi dawkami tej samej szczepionki powinien być zgodny z zaleceniami producenta.
6. Odstęp między różnymi szczepionkami nie zawierającymi żywych drobnoustrojów jest dowolny, z zachowaniem niezbędnego odstępu dla uniknięcia nałożenia się ewentualnego niepożądanego odczynu poszczepiennego na kolejny szczepienie.

7. Odstęp między szczepionką zawierającą żywe drobnoustroje a szczepionką nie zawierającą żywych drobnoustrojów jest dowolny, z zachowaniem niezbędnego odstępu dla uniknięcia nałożenia się ewentualnego niepożądanego odczynu poszczepiennego na kolejne szczepienie.

Szczepienia określone w części I i II są szczepieniami zleconymi przez Ministra Zdrowia do wykonania Narodowemu Funduszowi Zdrowia w oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. 210 poz. 2135).

H. SZCZEPIENIA PRACOWNICZE

Z wyjątkiem szczepień przeciw wzw B pracowników wykonujących zawód medyczny, które to szczepienia jako obowiązkowe są finansowane z budżetu Ministra Zdrowia, szczepienia ochronne wykonywane pracownikom zatrudnionym lub podejmującym pracę na stanowiskach, których wykaz podany jest w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 3 stycznia 2003 roku w sprawie wykazu stanowisk pracy oraz szczepień ochronnych wskazanych do wykonania pracownikom podejmującym pracę lub zatrudnionym na tych stanowiskach (Dz.U. Nr 5, poz. 60) są szczepieniami finansowanymi w całości przez pracodawców.

I. SZCZEPIENIA PRZECIW WŚCIEKLIŹNIE (POEKSPOZYCYJNE)

Wytyczne dotyczące swoistego zapobiegania wściekliznie u osób mających kontakt ze zwierzęciem chorym lub podejrzanym o zachorowanie na wściekliznę. Przedstawiono również zasady immunoprofilaktyki czynno-biernej

Rodzaj kontaktu ze zwierzęciem	Stan zdrowia zwierzęcia		Zapobieganie
	w chwili narażenia	podczas obserwacji weterynaryjnej 15-dniowa obserwacja weterynaryjna może być stosowana wyłącznie w odniesieniu do zwierząt takich jak pies i kot.	
Brak ran lub kontakt pośredni	-	-	nie wymaga
Oślinienie zdrowej skóry	-	-	nie wymaga
Oślinienie uszkodzonej skóry, lekkie pogryzienia i zadrapania	zwierzę zdrowe	objawy wścieklizny	Rozpoczęcie podawania szczepionki z chwilą zaobserwowania objawów wścieklizny u zwierzęcia
	zwierzę podejrzan o wściekliznę	zwierzę zdrowe (niepotwierdzone objawy)	natychmiastowe rozpoczęcie podawania szczepionki – przerwać gdy zwierzę zdrowe
	zwierzę wściekłe, dzikie, nieznanego pochodzenia, nie badane	-	natychmiastowe rozpoczęcie podawania szczepionki
Głębokie pogryzienia, zadrapania, oślinienie błon śluzowych	zwierzę zdrowe	objawy wścieklizny	natychmiastowe rozpoczęcie podawania szczepionki + swoistej immunoglobuliny (lub surowicy)
	zwierzę podejrzan o wściekliznę	zwierzę zdrowe (niepotwierdzone objawy)	natychmiastowe rozpoczęcie podawania szczepionki + swoistej immunoglobuliny (lub surowicy) – można przerwać gdy zwierzę zdrowe

	zwierzę wściekle, dzikie, nieznane, nie badane	-	natychmiastowe rozpoczęcie podawania szczepionki + swoistej immunoglobuliny (lub surowicy)
--	--	---	---

Swoiste zapobieganie czynne:

rozpoczęcie szczepienia wg skróconego (tj. poekspozycyjnego) schematu szczepień zgodnie z zaleceniami producenta szczepionki – schemat podawania kolejnych dawek - w 0; 3; 7; 14; 30 dobie.

Swoiste zapobieganie czynno-bierne:

jak wyżej

+

jednocześnie z pierwszą dawką szczepionki podaje się

swoistą immunoglobulinę ludzką - 20 j.m/kg mc Immunoglobulinę można podać do 7 dnia od czasu podania 1 dawki szczepionki.

Kwalifikacje do szczepienia przeciwko wściekliznie przeprowadza specjalistyczna Poradnia Chorób Zakaźnych.

Uwaga:

Rozpoczęcie postępowania poekspozycyjnego można odłożyć do czasu potwierdzenia wścieklizny u zwierzęcia, o ile zwierzę, które narażo człowieka nie wykazywało objawów choroby podczas ekspozycji i jest możliwa jego 15-dniowa obserwacja weterynaryjna – **dotyczy wyłącznie psa i kota.**

Jeżeli została narażona osoba uprzednio szczepiona przeciwko wściekliznie podaje się tylko dwie dawki przypominające szczepionki wg schematu szczepienia w 0; 3 dobie. Nie należy wówczas podawać swoistej immunoglobuliny (lub surowicy).

J. SZCZEPIENIA PRZECIWIW TĘŻCOWI U OSÓB ZRANIONYCH

Wytyczne dotyczące swoistego zapobiegania tężcowi u zranionych osób.

Historia szczepień pacjenta	Ryzyko wystąpienia tężca	
	Niskie	Wysokie
nie szczepieni lub niekompletnie szczepieni lub historia szczepień niepewna	szczepionka Td lub T następnie kontynuować kolejne dawki szczepienia podstawowego wg schematu 0; 1; 6 miesiąc	szczepionka Td lub T + antytoksyna (LIT - swoista immunoglobulina 250/500 j.m. lub KAT - surowica przeciw tężcowa 3000 j.m.) następnie kontynuować kolejne dawki szczepienia podstawowego wg schematu 0; 1; 6 miesiąc
szczepienie podstawowe lub przypominające – ostatnia dawka więcej niż 10 lat temu	szczepionka Td lub T – 1 przypominająca dawka	szczepionka Td lub T – 1 przypominająca dawka + antytoksyna (LIT - swoista immunoglobulina 250/500 j.m. lub KAT - surowica przeciw tężcowa 3000 j.m.)
szczepienie podstawowe lub przypominające – ostatnia dawka 5 – 10 lat temu	szczepionka Td lub T – 1 przypominająca dawka	szczepionka Td lub T – 1 przypominająca dawka

szczepienie podstawowe lub przypominające – ostatnia dawka mniej niż 5 lat temu	nie wymaga	nie wymaga <i>ew. gdy szczególnie wysokie ryzyko rozważyć</i> szczepionka Td lub T – 1 przypominająca dawka
--	------------	--